Jüdische Pester Zeitung.

יודישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פיערטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פיערטעליאהר 2 " " 75 " " "

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נר' 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 40, אכטער יאהרגאנג. פעסט, מאנטאג ט' ניסן ה.ת'ר'ל'ו'. Pest, den 3. April 1876.

אונזערע מיניסטער אין וויען.

וויא אונזערען לעזערן בערייטס בעקאנגט, זינד דיא אונגארישען מיניסטער פאריגע וואכע דאנגערסטאג נייערדינגס נאך וויען געררייזט, אום מיט דער עסטעררייכישען רעגירונג דיא פערהאנדלונגען איבער דיא באנק- אונד צאלל-פראגע פארטצוזעטצען, מאגליכערווייזע אבער איך אבצושליעסען. וויא אוים וויען בעריכטעט ווירד, זינד דיא ביידערזייטיגען רעגירונגען איבעראיינגעקאממען, איהרע בעראטהונגען הינטער „געשלאססענען טהירען", דאס הייסט: „געהיימניספאלל" צו האלטען. איינע וויענער דעפעשע פאם 1. אפריל מעלדעט דאהער בלאס איניגעס איבער דיא געשעפטס-ארדנונג. דיא דעפעשע לויטעט: „הייטע, אם 1. אפריל, היעלטען ביידע רעגירונגען איינע קאנפערענץ אב, דיא פאללע פיער שטונדען דויערטע. אין דיעזער קאנפערענץ ווארדע ערסט דיא רייהענפאלגע דער קינפטיגען בעראטהונגען פעסטגעשטעללט. ערסט ווירד איבער דיא צאלל-פראגע, דאנן איבער דיא פערצעהרונגס-שטייער-פראגע, צולעטצט אבער איבער דיא באנק-פראגע פערהאנדעלט ווערדען.

וויר וואללען אונזערען געעהרטען לעזערן דיא דריי געגענשטענדע נאך איינמאל קורץ ערקלערען:

1) בייא דער צאלל-פראגע האנדעלט עס זיך דארום, דאס מאן אין עסטעררייך פיר אויסווערטיגע פאבריקס-ארטיקעל האהע צאלל-געביהרען פעסטשטעללען וויללל. דאס אויסלאנד קאנן אין פאלגע דעססען מיט דען עסטעררייכישען פאבריקען ניכט קאנקורירען. וויר זינד אלזא געגאטהיגט, דיא עסטעררייכישען פאבריקס-ארטיקעל אום האהע פרייזע צו קויפען. אונגארן ווינשט דאהער, דאס מאן דיא צאלל-געביהרען פיר אויסלענדישע פאבריקס-ארטיקעל נאך ניעדריגער שטעללע אלס פריהער, דאמיט וויר גוטע וואארען פיר ביללינע פרייזע קויפען קאננען.

2) בייא דער פערצעהרונגס-שטייער האנדעלט עס זיך אום פאלגענדעס: פיר צוקער, שפיריטום אונד עהנליכע ערצייגניססע ווירד דיא פערצעהרונגס - שטייער דארט בעצאהלט, ווא זיא פאבריצירט ווערדען. דיא פערצעהרונגס-שטייער פיר צוקער אונד שפיריטוס, וועלכע אין דער אנדערן רייכס-העלפטע ערצייגט ווערדען, פליעסט אלזא אין דיא עסטעררייכישען שטאאטס-קאססען. וויא וויר אבער שאן וויעדערהאלט ערקלערט האבען, איזט עס ענדליך דאך ניכט דער פאבריקאנט, וועלכער דיא לאסט דער פערצעהרונגס-שטייער צו טראגען האט. דיעזער לעגט דאס געלד בלאס אויס, שלאגט עס דאנן אויף דיא וואארע אויס, אום וועלכען בעטראג זיא נאטירליך טהייערער ווירד. ווענן וויר אלזא היער אין אונגארן עסטעררייכישען צוקער אונד שפיריטוס פערברויכען, זא בעצאהלען וויר יא אייגענטליך דיא פערצעהרונגס-שטייער, וועלכע ניכט אין אונזערע קאססע, זאנדערן אין דיא קאססע דעס עסטעררייכישען שטאאטעס פליעסט.

3) בייא דער באנק-פראגע ברויכען וויר גאר ניכט צו וויעדערהאלען, אום וואס עס זיך אייגענטליך האנדעלט. דא וויים יא יעדער, דאס אונגארן ביזהער אין זיינען געלד-אנגעלעגענהייטען פאן דער עסטעררייכישען נאציאנאל-באנק זא אבהענגיג וואר, דאס איין זאלכער צושטאנד בייא איינעם זעלבסטשטענדיגען שטאאטע גאר ניכט דענקבאר איזט.

אונזערע מיניסטער האבען דיעסמאל, בעפאר זיא נאך וויען געגאנגען זינד, איהרע פארדערונגען בעטרעפפס אללער דריי געגענשטענדע אויפ'ס גענויעסטע פעסטגעשטעללט. ווענן זיא אונגארן ניכט צו גרונדע געהען לאססען וואללען, דירפען זיא מעהר אום קיין האאר ברייט נאכגעבען. וויא עס יעדאך פערלויטעט, זא איזט דיא עסטעררייכישע רעגירונג טראטצדעם הארטנעקיג געניג, אויף איהרעם אלטען שטאנדפונקט צו בלייבען. זיא וויל איינמאל, דאס עסטעררייך אויך אין צוקונפט אויף קאסטען אונגארנס זיך בערייכערע.

עס שטעהט דאהער גאר זעהר צו בעפירכטען, דאס דיא עסטעררייכישען מיניסטער יעטצט דורך איהר פפיפפיגעס אויפטרעטען איהר ציעל צו עררייכען זוכען ווערדען. זא איזט עס לייכט מאגליך, דאס זיא פיעללייכט בייא דער צאלל-פראגע זיך נאכגיעביג צייגען ווערדען, אום צום ביישפיעל בייא דער פערצעהרונגס-שטייער-פראגע דעסטא גראססערן נוטצען פיר עסטעררייך הערויסצושלאגען. אויך בייא דער באנק-פראגע ווערדען זיא פיעללייכט אין איניגען אונבעדייטענדען פונקטען נאכגעבען, דאמיט נור אונגארן אויך פיר דיא צוקונפט אין אלל זיינען געלד-אנגעלעגענהייטען פאן עסטעררייך זא אבהענגיג בלייבע, וויא איין אונמינדיגעס קינד, וועלכעס אום איניגע קרייצער טאשען-געלד בייא זיינעם פארמונדע ביטטען אונד בעטטעלן מוס.

וויא דיא זאכען הייטע שטעהען, זא איזט נור איינע האפפנונג פארהאנדען, דאס בעטרעפפס אללער דריי פערהאנדלונגס-געגענשטענדע צווישען עסטעררייך אונד אונגארן איין פריעדליכער אויסגלייך צו שטאנדע קאממען ווערדע. וויר האבען בערייטס פאר קירצעם מיטגעטהיילט, דאס מאן אין דען אללערהאכסטען קרייזען דאריבער זעהר אונצופריעדען איזט, דאס צווישען דען רעגירונגען ביידער רייכס-העלפטען נאך אימטער קיין אויסגלייך צו שטאנדע געקאממען איזט. געגען אונזערע מיניסטער העררשט אין דען אללערהאכסטען קרייזען געוויס קיינע אונצופריעדענהייט. דיעזע פארדערן יא נור וואס רעכט אונד ביללינ איזט, אונד אהנע וועלכעס אונגארן איבערהויפט ניכט בעשטעהען קאננטע. עס האבען זיך אלזא נור דיא עסטעררייכישען מיניסטער רעכט זעהר אין אכט צו נעהמען. געגען דיעזע אלליין קאנן זיך אין דען אללערהאכסטען קרייזען דער אונוויללע ווענדען, וויל זיא דורך איהרע הארטנעקיגקייט דען פריעדליכען אויסגלייך צווישען ביידען רייכס-העלפטען ביזהער פערהינדערטען.

ענטוועדער — אדער! ענטוועדער דיא עסטעררייכער געבען נאך, אדער צווישען עסטעררייך אונד אונגארן מוס איינע „טרעננונג" פלאטצגרייפען. אונגארן ווירד אין דיעזעם פאללע, אהנע זיך ווייטער אום עסטעררייך צו קיממערן, איינע אייגענע באנק אונד איינענע צאלל-שראנקען זיך ערריכטען. דאס אונזערע מיניסטער פאן איהרען פארדערונגען ניכטס נאכגעבען ווערדען, איזט געוויס. קאננטען זיא זיך היעצו פערלייטען לאססען, דאנן ווירדען זיא געוויס גלייך נאך איהרער היימקעהר אויפהארען — אונגארישע מיניסטער צו זיין!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איבער דיא אבדאנקונג דעס רוסישען קאיזערס) ווירד אוים פעטערסבורג זאעבען טעלעגראפירט: „דאס דיא אבדאנקונג דעס רוסישען קאיזערס גראסע פאליטישע פאלגען האבען ווירדע, איזט געוויס. ניכט מינדער געוויס איזט, דאס דיא געגענווערטיגע פאליטישע לאגע אין אייראפא פאן דער ארט איזט, דאס דער קאיזער גערנע דיא רעגירונג דען קרעפטיגערן הענדען זיינעס זאהנעס איבערטראגט. אללין עס גיבט איינע נאך גראססערע מאכט, דיא זעלבסט אויף קאיזער אונד קאניגע איינען טיעפערן איינפלוס איבט, אלס אללע פאליטיק. דיעזע מאכט הייסט „אהנמאכט" אדער „קראנקהייט". קאיזער אלעקסאנדער פאן רוסלאנד איזט נעמליך קראנק, שווער קראנק. ער ליידעט זעהר שטארק אן אטהמונגס-בעשווערדען. אין דער ראהען לופט רוסלאנדס מיסטע דער קאיזער באלד זיינער אויפלאזונג ענטגעגענגעהען. דיא ערצטע ריעטהען איהם דאהער אויפ'ס דרינגענדסטע, זיך זא שנעלל אלס נור מאגליך, אין איינע אנדערע געגענד צו בעגעבען, ווא דיא לופט ריינער אונד געזונדער איזט. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דיעזער אומשטאנד מעכטיגער ווירקט אלס אללע פאליטיק. פארלייפיג ווירד זיך קאיזער אלעקסאנדער וויעדער נאך עמס בעגעבען. וויא לאנגע ער דארט פערווילען, אונד וואהין ער זיך פאן דארט בעגעבען ווערדע, דאס העננט עבען פאן דעם פערלויף אב, דען זיינע קראנקהייט נעהמען ווירד.

* (וויא דיא דייטשען אונגארן דען אונגארישען קאניג בײם קאיזער פאן דייטשלאנד פערקלאגטען.) אין דעם שוואבישען דארפע איזמאן (אים טאלנאער קאמיטאטע) ווארען דער ריכטער אונד נאך פיער אנדערע שוואבישע בויערן מיט דער אונגארישען געריכטסבארקייט אונד מיט דעם קאניגע פאן אונגארן ניכט צופריעדען. זיא רייזטען נין אונלענגסט נאך בערלין, אום אונזערען קאניג אונד דיא אונגארישע געריכטסבארקייט בייא קאיזער ווילהעלם צו פערקלאגען. ווענן זיא אויך אונגארישע בירגער זינד, זא בעטראכטעטען זיך דיא שוואבען דאך נור אלס דייטשע, אונד שטעללען זיך אונטער דען שוטץ דעס קאיזערס פאן דייטשלאנד. אין בערלין אבער וויים מאן, דאס דיא שוואבען, וועלכע אין אונגארן וואהנען, דאך נור אונגארן זינד, וועלכע אלזא מיט דעם דייטשען קאיזער ניכטס צו טהון האבען. מאן צייגטע דאהער דיעזע זאכע דעם טאלנאער אבערגעשפאן אן — אונד דאס טאלנאער קאמיטאטס-געריכט פעראורטהיילטע יענע פיער ניעדערטרעכטיגע אונגארישע שוואבען צו פיער יאהרען קערקערס — אונד צוואר וועגען מאיעסטעטס-בעליידיגונג. יעטצט וואללען נין דיא פיער פעראורטהיילטען שוואבען אן ביסמארק אפפעללירען.

* (רובעל, מארק אונד פראנקס.) דיא נייעסטען מאסע אונד געוויכטע נאך דעם מעטרישען זיסטעמע זינד יעטצט בײנאהע אין אללע אייראפעאישען שטאאטען איינגעפיהרט, דא עס ווינשענס-ווערטה איזט, דאס דיא גאנצע האנדעלס-וועלט איין איינהייטליכעס מאס אונד געוויכט האבען זאלל; ווארום אבער איזט נאך דיא געלד-איינהייט ניכט איבעראלל איינגעפיהרט? ווארום הערשען נאך אימטער אין רוסלאנד דיא רובעלן (150 קר'), אין דייטשלאנד דיא מארק (60 קר')

דיא געזאממעלטען 10682 פפונד שטערלינג ווירקליך בערייטס צו דעם צוועקע בעשטיממט, דאס מאן אים היילינגען לאנדע היעפיר גרונדשטיכע אונד הייזער אנקויפע. נור אום דיעם אויסצופיהרען, דולדעטע מאָנטעפיאָרע, דאס מאן געלד-זאממלונגען פעראנשטאלטע אונטער דעם טיטעל איינעס „עהרענגעשענקעס" פיר איהן. מאָנטעפיאָרע האט אלזאָ צו גונסטען דער יידישען בעפאָלקערונג אים היילינגען לאנדע ניכט בלאָס זייט פיעלען יאהרען גראָססע אָפּפער אן מיהע, צייט אונד געלד געבראכט. ער האט פיעל מעהר געטהאן: ער האט זיך נעמליך, אום דען יודען אין ארץ ישראל צו העלפען, וויא מאן צו זאגען פפלעגט, זאָגאר „דאס פנים צו וואשען" געגעבען. דאס איזט געוויס דאס גראָססטע אָפּפער בייא איינעם זאָלך' האָכגעשטעללטען מאננע! —

* (וויעדער איין בריעף פאָן קאָשוטה.) אן דען אייסערסט-לינכען דעפּוטירטען ערנסט שימאָני האט קאָשוטה פאָריגע וואָכע איינען בריעף געריכטעט, אין וועלכעם ער עם דעם אונגארישען רייכסטאגע זעהר פעראַרגט, דאס דיעזער דאס עהרענדע אנדענקען דעאק'ס צום געזעטצע ערהאָבען האטטע. בעזאָנדערס ווירד אין דיעזעם בריעפע דיא העפטיגסטען אנגריפפע אויף קאָלאָמאן טיסאָ געמאכט.

* (דיא טהייס-איבערשוועממונג.) אים טשאָנגראד ווירד פאָלגענדעס בעריכטעט: היער ווארדע טראָטץ דער אנגעשטרענגטען שוטץ-ארבייטען דער דאמם דורכבראָכען, אונד דיא שטאדט זאממט אומגעבונג שטעהט אונטער וואססער. פיעלע פאמיליען זינד נאהרונגס- אונד אָבדאכ-לאָז, פיעלע הייזער זינד איינגעשטירצט, פיעלע פערזאָנען קאָננטען זיך ניכט פליכטען אונד ערווארטען אויף דען דאָכערן איהרער הייזער איינע רעטטונג. סעגעדין בעפינדעט זיך נאָך אימער אין איינער איבערשוועממונגס-געפאהר. צו דער ערהאלטונג דעם דאממעס ווירד פאָרטוועהרענד געארבייטעט. ביז יעטצט קאָסטען דיא שוטץ-ארבייטען שאָן איבער 40000 גולדען.— דיא שטראסע פאָן אפאטין ביז זאָמבאָר (באטשער קאָמיטאט) שטעהט אונטער וואססער.

* (אונזערע מיניסטער) זינד נון שאָן ווידער נאך וויען געריזט, אום דיא פערהאנדלונגען וועגען דער באנק- אונד צאָלל-אנגעלעגענהייט פאָרטצוזעטצען. וויר זאגען: „פאָרטצוזעטצען", דענן וויר גלייבען קוים, אָב עס שאָן צום „שלוסע" קאָממען ווערדע. דא יעטצט דיא מיניסטער מעהרערע טאגע אין וויען פערוויילען ווערדען, זאָ ווערדען זיא פיר איינע „גראָססערע פאָרטזעטצונג" גענוג צייט האבען. אָב יעטצט דיא מיניסטער צו איהרען פערהאנדלונגען גראדע דיא גינסטיגסטע אונד „בעסטע צייט" געוועהלט האבען, וואָללען וויר בעצווייפלען. אין עסטעררייך וויא אויך אין אונגארן וויטהען נאָך איממער דער קראך אונד דער געלד-מאנגעל, אונד דיא איבערשוועממונג האט נאָך איממער ניכט נאכגעלאססען. — פיעללייכט האבען עבען דיעזע אונגליקס-פעללע ביידע טהיילע מירבע אונד נאכגיעביגער געמאכט?

* (פערלאָבונג דעס קראָנפּרינצען רודאָלף.) אים קאָממענדען זאָממער ערררייכט דער קראָנפּרינץ רודאָלף נאָך דען געזעטצען דעם הויזעס האבסבורג זיינע פאָללייעהריגקייט, אינדעם ער אם 21-טען אויגוסט דיעזעס יאהרעס זיין אכצעהנטעס לעבענס-יאהר פאָללענדעט. דיא וויענער צייטונגען מעלדען נון, דאס אנלעסליך דער ערררייכונג זיינער פאָללייעהריגקייט אונזער קראָנפּרינץ זיך מיט דער פּרינצעססין שטעפאניע פאָן בעלגיען פערלאָבען ווערדע. דיעזע ברויט, וועלכע דיא צווייטע טאָכטער דעם בעלגישען קאָניגס איזט, איזט אבער ערסט 12 יאהרע אלט. (בעקאננטליך האבען אויך ערצהערצאָג יאָזעף אונד דער הערצאָג פאָן קאָבורג בעלגישע פּרינצעססינען געהייראטעט.)

* (וואָרום קאַיזער אלעקסאנדער אבדאנקען וויללל?) אלס דיא שוועסטער דעם רוסישען קאַיזערס, נעמליך דיא גראָספירסטין מאריא ניקאָלאיעוונא אויף איהרעם שטערבע-בעטטע לאג, דא קאם קאַיזער אלעקסאנדער, אום דיא זאָ איניג געליעבטע שוועסטער איין לעטצטעס מאל צו שפּרעכען. „טהייערסטע שוועסטער! (זאגטע ער) דוא ווירסט מיר לייעדער צו פריה ענטריססען!" — מיט ציטטערנדער שטיממע אנטוואָרטעטע זיא: „„אין אונזערער פאמיליע איזט דאס לייעדער ניכט צו פריה, דענן זעלטען ערלעבט דיא פאמיליע דעם רוסישען הערשער-הויזעס דאס 60-טע לעבענס-יאהר!"" — נון איזט קאַיזער אלעקסאנדער בערייטס 55 יאהרע אלט — אונד דיעזעס לעטצטע וואָרט זיינער שוועסטער מאכטע איהן זאָ טריבזיניג, דאס ער דיא אבדאנקונג בעשלאָססען האט.

טעלעגראפישע דעפּעשען.

וויען 30. מערץ. געסטערן אונד הייטע האבען מעהר-שטינדיגע זיטצונגען דעם מיניסטער-ראטהעס שטאטטגעפונדען. אין דיעזען זיטצונגען ווארדע דיא העבונג דעם אייזענבאהן-קרעדיטעס בעשפּראָכען. דיא רעגיערונג ווירד דיא דעפיציטע דער גאראנטירטען באהנען דעקקען.

לעמבערג 30. מערץ. דער גאליצישע לאנדטאג פאָרדערטע דיא רעגיערונג אויף, דיא יעטצט נאָך בעשטעהענדען אויסנאהמס-געזעטצע אין אנגעלעגענהייט דער יודען אבצושאפפען, דא דיא יודען יעטצט אין אללען אנגעלעגענהייטען מיט דען איבריגען בירגערן גלייכבערעכטיגט זינד. דיא מאטריקען, וועלכע ביז יעטצט פאָן דען ראבבינען געפיהרט ווארדען, זאָללען פאָן נון אן פאָן דען געמיינדען געפיהרט ווערדען.

☞ דיעס איזט דאס לעטצט צוגעשיקטע בלאטט פיר דיאיעניגען הערען, וועלכע איהרען אם 1. אפּריל אבלויפענדען פּרענומעראציאָנס-טערמין ניכט מעהר ערנייערן.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

הערן מ' בלויא אין אלבא: מיט דיעזעם ראָמאן מיססען זיא שאָן איין וועניג געדולדען, ער ווירד יא אָהנעהין אין דרייא וואָכען צו ענדע זיין.

געשעפטסבעריכט

פּעסטער-פּרייזע.

ווייצען פער פריה-יאהר 10.20—10,25 גולד.
האפער פער פריה-יאהר 9,07 — 9.14 גולד.
קוקוקרוץ פער מאי-יוני 5·32—5·37 גולד. — אללעס פער מעטער-צענטנער.

פּעסטער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם געסטריגען היער שטאטטגעפונדענען שלאכטפיעהמארקטע בעטרוג 1193 שטיק אָכסען. מילך-קיהע 266 שטיק. פּרייזע פיר אָכסען 43 — 49 פל. פיר קיהע 43 3/4 פל. — — פיר ביפפעל 40 1/2 פל. פער 100 קילאָגראמם שלאכט-געוויכט, זאממט פערצעהרונגס-שטייער. דאס געשעפט וואר שוואך.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 29טען מערץ 1876.

הערמאננשטאדט	40	17	70	76	27
לעמבערג	35	15	67	31	50
פּראג	25	77	64	59	10

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטעור: מאיר בר"י רייז.

כאָנכורזע.

אין דער היעזיגען אָרטהאָדאָקסען געמיינדע איזט פאָן ר"ח אייר הבע"ל דיא שטעללע איינעס ש"ב צו בעזעטצען, דערזעלבע מוס מיט התרה אויף איסור והתר פאָן בעקאננטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען פערזעהען אונד צוגלייך בעל קורא ובעל תפלה זיין. וואָכענטליכעס געהאלט 7 גולדען נעבסט אנשטאָנדיגער וואָהנונג, פרייער שחיטה אונד געבענאיינקינפטען. בעווערבער אום דיעזע שטעללע קאָננען ביז ר"ח אייר הבע"ל אויף פּראָבע ערשיינען. נור דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא רייזע-שפּעזען פערגיטעט.

פּאָלשאָ פּאַלו (סאטהמארער קאָם.)
3—3 מ' עלעק גרינפעלד, פאָרשטעהער.

מיט בעגינן דעם קאָממענדען זאָממער-שול-סעמעסטערס איזט אן אונזערער 4 קלאססיגען פאָלקסשולע דיא שטעללע דעם אונטערלעהרערס מיט דעם יעהרליכען געהאלטע פאָן 300 גולדען צו בעזעטצען. צור ערלאנגונג דיעזעס פּאָסטענס ווירד גרינדליכעס וויססען אין דער ביבעל, גראממאטיק אונד פּראָפעטען אלס בעדינגניס געשטעללט. אָפּפערטע מיט גלייבווירדיגען בעלעגען, זינד ביז לענגסטענס 14-טען אפּריל אן דען געפערטיגטען איינצוזענדען.

גראָס-קאָסטאָלאַן, (בייא ראקאָוויטץ ניטראער קאָמיטאט), אים מערץ 1876.
לעאָפּאָלד הערצאָג, פאָרשטעהער.

פרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען, נייער באנאטער	72·8	10 —— 9.90
" "	73·7	10.30—10.10
" "	74·6	10.60—10.40
" "	75·5	11.15—10.90
" "	76·4	11.50—11.30
" "	77·3	11.80—11.60
" "	78·3	12.——11.90
" טהייס	72·8	10.30—10.10
" "	73·7	10.60—10.40
" "	74·6	10.90—10.70
" "	75·5	11.30—11.10
" "	76·4	11.70—11.50
" "	77·3	11.90—11.70
" "	78·3	12.10—12.—
" פּעסטער באָדען	72·8	9.90— 9.10
" "	73·7	10.10—10 —
" "	74·6	10.80—10.50
" "	75·5	11.——11.70
" "	76·4	11.40—11.20
" "	77·3	11.70—11.50
" "	78·3	11.90—11.80
" ווייסענבורגער	72·8	10.10—10.—
" "	73·7	10.60—10.40
" "	74·6	10.90—10.70
" "	75·5	11.30—11.10
" "	76·4	11.60—11.50
" "	77·3	11.90—11.70

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	8.05—7.80
נערסטע מאלץ	62	8.10—7.15
נערסטע פוטטער	62	6.95—6.60
האפער	41	9.40—9.25
קוקורוץ באנאטער		—.—.—
נייער	73	5.15—5.05
הירזע		5.35—5.—

		פל. פער 100 קילאָגר.
ווייצען	פער דעצעמבער	—.—
	פריהיאהר	10.20
קאָרן	דעצעמבער	—.—
קוקורוץ	מאי-יוני	5.32—
נערסטע		—.—
האפער	דעצעמבער	.——
	פריהיאהר	9.07—
רעפס	אויג.-סעפט.	—.—

באללען-מעהל		קר.	פל.
נומער 0		75	23
" 1		75	22
" 2		75	21
" 3		25	20
" 4		—	20
" 5		—	18
" 6		20	16
" 7		—	15
" 8		20	12
" 8 1/2		—	10

שפּיריטוס: אלטע מעשהאָרך פּראָטעקטעל	27.25
נייע קארטאָפפעל	25.10

קורז-טאבעללע פאָם 30. מערץ.

געלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיאָ	101	90
דוקאטען	5	46
עסטעררייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	32
נאפאָלעאָנדאָר	9	32
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	20
20 מארקשטיקע	11	44
פּאפּיער רובעל	1	52

לאָזע.

	פל.	קר.
1839-ער ראָטשילד-לאָז גאנצע	239	—
דעטטאָ " פינפטעל	236	—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָז	103	75
1860-ער " גאנצע	109	50
דעטטאָ " פינפטעל	116	50
1864-ער לאָז צו 100 גולדען	130	75
דעטטאָ " 50 "	133	75
כאמא רעגענשיינע	21	50
טירקען-לאָז	21	—
קרעדיט-לאָז	158	—
ולאַרי-לאָז צו 40 גולדען	29	75
דאָני-דאמפּפשיפפאהרטס-לאָז	95	75
אינסבּרוקער לאָז	19	25
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	14	50
קראַקויער " 20 "	14	75
אָפנער " 40 "	30	—
פּאלפי " 40 "	29	—
רודאָלפס-לאָז " 10 "	13	60
סאלם-לאָז " 40 "	38	25

לאָזע.

	פל.	קר.
זאלצבורגער לאָז צו 20 גולדען	17	—
סט. גענאָיס " 40 "	27	75
סטאניסלויער " 20 "	19	50
טריעסטער " 100 "	117	—
דעטטאָ " 50 "	57	50
וואלדשטיין " 20 "	23	—
ווינדישגרעטצער " 20 "	23	—
אונגארישע פּרעמיען-לאָז צו 100 גולד.	70	50
דעטטאָ צו 50 גולדען	70	—
וויענער לאָז	100	—

ווערטה-פּאפּיערע.

	פל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	75	50
טעמעשוואר-באנאטער	75	50
זיעבענבירגישע	75	—
גאליצישע	85	25
בוקאָווינער	84	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	99	25
ווייַנצעהנט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	72	50
פּפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	85	50
דער אונגארישען היפּאָטעקען באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	79	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	85	25
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	87	50
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	88	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS
Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

נען טעמפעל האבע. דיעזע ווארטע מאכטען אויף דיא הייטערע (פיעללייכט אויך איין וועניג „אנגעהייטערטע") געזעללשאפט איינען טיעפען איינדרוק. עס ווארדע איין באגען פאפיער הערבייא געהאלט אונד אין איינער ½ שטונדע וואר דער בעטראג פאן 25,000 גולדען צום בויע איינעס פארטשריטטס-טעמפעלס געצייכנעט. אין אונזערען שווערען צייטען איזט איינע זאלכע פרייגעביגקייט געוויס דאפפעלט מערקווירדיג.

* (איין שאנעס אלטער.) אין קינסענט-מיקלויש שטארב אם 26. מערץ הערר ש׳ דייטש אים אלטער פאן הונדערט יאהרען! ביז וועניגע מאנאטע פאר זיינעם הינשיידען וואר דערזעלבע ניע קראנק. דער פערשטארבענע האט ניכט אומזאנסט געלעבט. ער הינטערליעס נעמליך איינע זעהר שטארקע נאכקאממענשאפט אונד צוואר: 1 זאהן, 4 טאכטער, 33 ענקעל 95 אור-ענקעל אונד 2 אור-אור-ענקעל, צוזאממען אלזא ניכט וועניגער אלס 105 נאכקאממען. הערר דייטש הינטערליעס אלזא אים 5 פערצענט מעהר נאכקאממען אלס זיינע לעבענס-יאהרע אויסמאכטען. דער פערשטארבענע האט זיך וועהרענד זיינעם לאנגען לעבענס-לויפע זעהר פיעל געפלאגט. איין פרעמדער מאן, דער בייא דער „לויה" צוגעגען וואר, דריקטע איינען לייזען צווייפעל דאריבער אויס, דאס דער פערשטארבענע בערייטס פאללע 100 יאהרע אלט וועריע. דא זאגטע איהם איינע אלטע פרויא: זיא דירפען דיעס גלויבען, בעסטער הערר; זיא האבען דען פערשטארבענען ניכט געקאננט. איך קאנן זיא אבער פערזיכערן, דאס בייא וועניגער פלאגערייען אים לעבען הערר דייטש יעטצט ניכט בלאס 100, זאנדערן וועניגסטענס 120 יאהרע אלט געווארדען וועריע!" —

* (וויעדער איין יודע אים מארמאראשער קאמיטאטע ערמארדעט.) צווישען דען דארפערן פאלענא אונד העלמבינא אים מארמאראשער קאמיטאטע בעפינדעט זיך איין ווירטהס-הויז. דער פעכטער דיעזעס ווירטהס-הויזעס וואר איין יודע, נאמענס יעקב ווינבערגער. אין דער נאכט אויף דען 27. מערץ היעלט בייא דיעזעם ווירטהס-הויזע איין וואגען, אויס וועלכעם 5 מעננער אבשטיעגען אונד אן דער טהירע לייטעטען. אלס געאפפנעט ווורדע, גינגען צווייא דיעזער מעננער אין דיא שאנק-שטובע, טראנקען בראנט-וויין אונד טרוגען איינע פלאשע פאלל אויך יענען דרייא מעננערן הינויס, דיא דרויסען געבליעבען ווארען. נאכדעם אללע איהרען דורסט אין דיעזער וויזע געלאשט האטטען, פערזעטצטען זיא דער יידישען ווירטהין אונד איינעם דיענער זאלכע שלעגע אויף דען קאפף, דאס ביידע זאפארט בעוואוסטלאז צוזאממענשטירצטען. נון דראנגען זיא אינס צימטער דעס פעכטערס, דער אים בעטטע זיך בעפאנד, אונד שפראכען איהן מיט דען ווארטען אן: „דאס געלד אדער דאס לעבען!" ווינבערגער איבערגאב דען רייבערן 300 גולדען. זיא בעזאנגען זיך יעדאך ניכט לאנגע, זאנדערן פערזעטצטען דעם אונגליקליכען פעכטער איינען העפטיגען אקס-היעב, אין פאלגע דעססען אויך ער צוזאממענשטירצטע. נון באנדען זיא דיא נאך אימטער בעוואוסטלאזע פרויא נעבסט דעם דיענער מיט שטריקען, ווארויף זיא אללע טישע, קאסטען אונד שרענקע אונטערזוכטען, אב זיך ניכט אירגענדוויא איינע גראסערע געלד-סוממע פאנדע. אינצווישען קאם ווינבערגער וויעדער צום בעוואוסטזיין אונד וואללטע זיך דורכ׳ס פענסטער פליכטען. דיא רייבער מערקטען דיעס יעדאך, היעבען אויף איהן נייערדינגס לאז, אונד פאנדען בייא איהם אונטער דעם העמדע, מיט איינעם טוכע אן דען בלאסען קארפער געבונדען, 8 שטיק הונדערטער. נון גלייבטען זיא, דער אונגליקליכע זייא בערייטס טאדט אונד ווארפען דענזעלבען צום פענסטער הינויס. דורך דען שטורץ פאם פענסטער וויעדער צו זיך געקאממען, ווינזעלטע דער אונגליקליכע ווינבערגער פאר שמערץ. נון איילטע איינער דער רייבער הינויס אונד צערשמעטטערטע דעם ארמען מיט מעהרערען אקס-היעבען דאס געהירן. — — היערויף פיהרען דיא רייבער שנעלל דאפאן אונד צוואר אין דער ריכטונג געגען מונקאטש צו. וועהרענד דיעזעס רויב-מארד-איבערפאללעס בעפאנד זיך אין ערוועהנטעם ווירטהס-הויזע אויך איינע ארמע יידישע פרויא, וועלכע זיך נאך גאליציען „היים-שנארטע". דיעזע פערשטעקטע זיך, אלס דיא רייבער קאמען, אין איינען אפען. פאן דא אויס זאה זעלבע אונטער פורכט, ציטטערן אונד טאדעס-אנגסט דאס געשעהענע. דורך אויסזאגען דיעזער ארמען שנארערין זאלל עס אויך בערייטס געלונגען זיין, דרייא מיטגליעדער דיעזער רייבער-באנדע פעסטצונעהמען. — דיא יודענפיינדע ווערדען געוויס וויעדער זאגען, דער יודע זייא איין וואוכערער, איין בלוט-זויגער געוועזען, אין פאלגע דעססען ער עבען פאן יענען ערשלאגען ווארדע, דיא ער פריהער דורך וואוכער אויסגעפלינדערט אונד אויסגעזויגט האטטע.

* (איין גראסער יו-וועלענ-דיעבשטאהל.) היער אין פעסט, אין איינער גראסען, זעהר בעלעבטען גאססע האט דער פראממע איזראעליט, הערר דאוויד פאנטוס, איין גראסארטיגעס יו-וועלענ-געשעפט, דעססען געוואלב-טהירען צור גאססע הינויסגעהען. אלס נון הערר דאוויד פאנטוס פרייטאג אבענד זיין געשעפט שפעררטע אונד עס ערסט זאנטאג פריה וויעדער אפפנעטע — דא פאנד ער צו זיינעם שרעקליכען ערשטוינען דיא טהירען ערבראכען אונד זיין געוואלב אויסגעלעערט. פיעלע יו-וועלען, גאלד- אונד זילבער-געגענשטענדע אים ווערטהע פאן איבער 12000 גולדען ווארען געשטאהלען. אלזא אין איינער דער בעלעבטעסטען גאססען, וואו מעהרערע מענשען אויף אונד אב געהען, אונד וואו זאו פיעלע פאליציי-מעננער הערומשטרייפען, ווארדען דיא גאססען-טהירען אייגעבראכען אונד דאס געוואלב אויסגעלעערט.

* (סאנזער רב ווירד בעגנאדיגט.) וויא אונזערע לעזער וויססען, ווארדע דער סאנדעצער ראבבינער וועגען „חרם-לעגענס" צו זעכס-וואכענטליכעם קערקער פערארטהיילט. דיא ריכטער האנדעלטען בלאס נאך דען פארגעשריעבענען לאנדעס-געזעטצען, נאך וועלכען דער חרם פערבאטען איזט. אבער איינע דעפוטאציאן בעגאב זיך צו זיינער מאיעסטעט וועגען בעגנאדיגונג דעס פערארטהיילטען — אונד מאן האפפט נון דאס בעסטע.

פערלאזונג

1) דער קרעדיט-לאזע.

בייא דער אם 1-טען אפריל 1876 פארגענאממענען ציעהונג ווארדען פאלגענדע סעריען געצאגען 639 895 983 999 1277 1327 1390 1691 2039 2382 3136 3483 3636 4014. — אוס דיעזען פערלאזטען סעריען פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 200000 גולדען אויף ס׳ 3136 נומ׳ 55; — דער צווייטע טרעפפער מיט 40000 גולדען אויף ס׳ 3136 נומ׳ 64 — אונד דער דריטטע טרעפפער מיט 20000 גול׳ אויף ס׳ 639 נ׳ 47. פערנער געוואננען יע 5000 גולדען: ס׳ 999 נ׳ 82, ס׳ 1327 נ׳ 75; יע 3000 גולדען: ס׳ 639 נ׳ 11, ס׳ 3636 נ׳ 57; יע 1500 גולדען: ס׳ 895 נ׳ 28, ס׳ 2382 נ׳ 23, ס׳ 3483 נ׳ 4; יע 1000 גולדען: ס׳ 1327 נ׳ 6, ס׳ 2382 נ׳ 54, ס׳ 3136 נ׳ 10, ס׳ 3636 נ׳ 96; אונד יע 400 גולדען: ס׳ 639 נ׳ 20, ס׳ 895 נ׳ 20 88; ס׳ 933 נ׳ 35 74 81; ס׳ 999 נ׳ 11 35; ס׳ 1277 נ׳ 35; ס׳ 1327 נ׳ 2 34 42 43 46 91; ס׳ 1390 נ׳ 41 69; ס׳ 1691 נ׳ 31 92, ס׳ 2039 נ׳ 12 38 80 92, ס׳ 2382 נ׳ 79 100, ס׳ 3136 נ׳ 39 46 58 78 86, ס׳ 3483 נ׳ 94, ס׳ 3636 נ׳ 13 26 64 אונד ענדליך ס׳ 4014 נ׳ 58 67 92 אונד 99.

אויף אללע איבריגען פערלאזטען סעריען פאללט דער גערינגסטע געווינן פאן יע 200 גולדען.

2) דער וויענער-לאזע.

בייא דער אם 1-טען אפריל 1876 פארגענאממענען ציעהונג ווארדען פאלגענדע סעריען געצאגען: 27 183 196 613 927 1445 1615 1752 1806 2789 2876

זעהען זאו דיא מענשען אויס, דענען דער געלד-געווינן איבער אללעס געהט? מיינע ארמען אור-עלטערן ווארען אויך אונטער יענען 800,000, אונד איך בין נאך ניכט זאו שלעכט אונד פערדארבען, דאס איך מיך צו איינער טהאט ענטשליעסען קאננטע, אום דערענטוויללען זיא זיך אין איהרעם גראבע אומדרעהען ווירדען. איך בין אונד בלייבע איין יודע, וועננ אויך ניכט איין זאלכער, וויא אייערע בישאפליכען גנאדען זיך איהן פארשטעללען. אלס יודע בין איך געבארען, אלס יודע ווילל איך פאן דיעזער וועלט שיידען, ווענן מיין טאגע-ווערק פאללבראכט איזט."

צארניג ענטליעס דער בישאף דיא ביידען, נאכדעם זיא בעשטיממט ערקלערט האטטען, דאס זיא בייא דעם גלויבען איהרער עלטערן פעסט אויסהארען ווירדען, וואס אויך איבער זיא קאממען ווערדע. ער ווענדעטע זיך אן דען שטאטטהאלטער מיט דער אויפפארדערונג, דען קעטצער אונד דען יודען אויס דעם לאנדע צו פערווייזען. דער שטאטטהאלטער אבער האטטע דיא יונגען פריינדע צו ליעב געוואננען, אלס דאס ער צו דיעזעם בעפעהלע זיינע איינווילליגונג געגעבען העטטע, אונד זאו בליעבען זיא רוהיג אין נעוו-ארלעאנס בייא איהרעם בערופע. באלד דאראויף ערהיעלטען זיא פאן לאמבערט דיא מיטטהיילונג, דאס זיינע שוועגערין (דיא אונזערע לעזער בערייטס קעננען) אויף קורצע צייט נאך נעוו-ארלעאנס קאממען ווערדע. סעפערד אונד טורא בעמיהטען זיך אנפאנגס דיעזער שטאלצען דאמע אויף יעדע מאגליכע וויזע געפעלליג צו זיין, אונד פרייליין פאן ארבאנגע ליעס זיך גערנע פאן דען יונגען לייטען בעדיענען אונד מיט אויפמערקזאמקייטען איבערהייפען. אבער אלס זיא דיא אונטערערדונג דעם בישאפ׳ס מיט דען פריינדען ערפוהר, דא פערלאכטעטע זיא אלס פראממע קאטהאליקין דיא ביידען אנדערס-גלייביגען אונד שוואור אין איהרעם אינגערן, דיא פערבינדונג טורא׳ס מיט איהרער ניכטע סערענע צו פערהינדערן. צו איינעם אפפענען ברוך וואללטע זיא עס אבער ניכט קאממען לאססען, דא זיא יעטצט נאך דער אונטערשטיטצונג דער ביידען פריינדע בעדורפטע, אום מיט איהנען געמיינשאפטליך אויף דיא פפלאנצונג סאריגני׳ס צו פאהרען. סעפערד אונד טורא ווארען פעסט ענטשלאססען, איהרע געליעבטען אבצוהאלען אונד מיט איהנען איינע ציוויל-עהע צו שליעסען, וואס איהנען אבער ניכט געלינגען זאללטע.

וועהרענד נון טורא זיך פאן דעם צושטאנדע דעס שיפפ׳ס איבערציינט, אונד דען רודערסמאנן אויס זיינעם שלאפע געוועקט האטטע, ליעף דער מאהר צו סעפערד, אום אויך איהן צו בעגריסען אונד איהם דיא הענדע צו קיססען. ער ערצעהלטע, דאס ער איין שקלאווע דעס הערן פאן סאריגני זייא אונד הייטע פערשיעדענע וואארען אויף דיא פפלאנצונג דעס הערן פאן ראלאנגע געבראכט האבע, וואו איהם דאס גראסע גליק צו טהייל ווארדע, זיינע ביידען וואהלטהעטער וויעדער צו זעהען. טורא קאם צוריק מיט דער נאכריכט, דאס אללע אנשטאלטען צור ווייטער-רייזע געטראפפען זייען, אונד נאך איינעם הערצליכען אבשיעדע פאן דעם גאסט-פריינדליכען ראלאנגע בעשטיעגען פרייליין פאן ארבאנגע, סעפערד, טורא אונד דער טרייע מאהר דאס שיפף, וועלכעס זיא נאך איינער 3 שטינדיגען פאהרט אויף דיא פפלאנצונג דעס הערן סאריגני בראכטע. דיעזער אונד זיין פריינד לאמבערט ווארטעטען שאן אם לאנדונגס-פלאטצע אונד קוים וואר דאס פאהרצייג שטעהען געבליעבען, זא שפראנג לאמבערט מיט איינעם געוואלטיגען זאטצע הינאיין אונד אומארמטע זיינע ביידען יונגען פריינדע. דאנן ווענדעטע ער זיך געגען זיינע אלטע פערוואנדטע, בעגריסטע זיא מיט איינער טיעפען פערבייגונג אונד היעס זיא וויללקאממען. זיא רייכטע איהם שטאלץ איהרע האנד אונד ליעס זיך אן דאס אופער פיהרען. אינדעססען קאמען פאם הויזע מיט איילענדען שריטטען סערענע אונד גאבריעלע. טורא אונד סעפערד וואללטען איהנען ענטגעגענען לויפען, אבער דיא טאנטע פערטראט איהנען דען וועג, אינדעם זיא מיט געוואהנטער אנמאסונג שפראך: „אהנע צווייפעל געביהרט מיר דיא ערסטע בעגריסונג. דיא הערען ווערדען מיר וואהל ערלויבען, דער פערעהרטען גרעפין פאן מאנטלאוואס דיא האנד צו דריקען אונד מיינע געליעבטע ניכטע צו קיססען, עהע זיא זיך העראן דרענגען, איהרע הולדיגונגען דארצובריינגען."

אונזערע פריינדע מוסטען זיך דער לוינע דער אלטען, צענקישען ווייבעס פיגען, אונד ערלויבטען זיך קיינע געגענרעדע. אלס זיא זאדאנן איהרע געליעבטען אינ׳ס הויז בעגלייטען דורפטען, דא בעמערקטען זיא, דאסס דאס בענעהמען דער ביידען מעדכען ניכט מעהר זאו טרייהערציג וואר, אלס פריהער. אויך בייא דער מאהלצייט בענאהמען זיך דיא מעדכען קאלט אונד אבשטאסענד געגען איהרע רעטטער אונד פריינדע, אונד דיעזע ווארען פראה, אלס דיא טאנטע דאס צייכען צום אויפברוכע גאב, אונד יעדער זיין נאכט-לאגער אויפזוכטע, אום זיך פאן דען פיעלען מיהען דעם טאגעס אויסצורוהען.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אונד אין פֿראנקרייך דיא פֿראנקס (40כר׳)? וויססענ-
שאפֿטליך איזט דיעזע פֿראגע נאָך ניכט ערלעדיגט
וואָרדען, אבער אונזער מיניסטער-פּרעזידענט טיסאָ
האט זיא איוף איינע וויטציגע ווייזע גוט בעאנט-
וואָרטעט. ער מיינט, יעדער פֿאָגעל האט זיינע פֿע-
דערן, אן דענען מאן איהן ערקעננט, אונד עבענזאָ
מוס יעדער שטאאט זיין בעזאָנדערעס געלד הא-
בען, אן דעם מאן איהן אונד זיינע שפּיטצביבע-
רייען ערקעננען זאָלל. — אין נומ׳ 31 אונזערעס
בלאטטעס בראכטען וויר אונטער דער איבּערשריפֿט:
„וויעדער איין מיליטערישעס געהיימניס פֿערראט-
הען" דיא מעלדונג, דאס איין עסטעררייכישער אָפֿ-
פֿיציער איינען געהיימען עסטעררייכישען קריעגס-
פּלאן אן איינע אויסוועטיגע מאכט פֿערקייפֿט
האטטע. נון ברינגען יעטצט דיא היעזיגען צייטונ-
גען פֿאָלגענדע שפּאסיגע געשיכטע : דיעזע אנגע-
לעגעהייט פֿאָן דעם פֿערקייפֿטען מיליטערישען גע-
היימניס וואר שאָן אונזערען מיניסטערן בעקאנגט,
אלס זיא נאָך פֿאָריגעס מאל אין וויען וועגען דער
באנק-אנגעלעגענהייט וואָרען. בייא דיעזער געלע-
גענהייט האבען מיניסטער-פּרעזידענט טיסאָ אונד
פֿינאנצ-מיניסטער סעלל איוך דען קריעגס-מיניס-
טער בעזוכען וואָללען, אום צו ערפֿאהרען, וויא
האָך דיא מיליטער-אויסגאבען אים יאהרע 1877 זיין
ווערדען. דער קריעגס-מיניסטער וואר אבער ניכט
צו הויזע, זאָנדערן איין אנדערער גענעראל אלס
זיין שטעללפֿערטרעטער. טיסאָ אונד סעלל ליעסען
זיך נון מיט איהם אין איין געשפּרעך איין, ביז מאן
ענדליך איוף דאס פֿערקייפֿטע געהיימניס צו שפּרע-
כען קאם. דאבייא ענטשטאנד נון פֿאָלגענדעס צוויע-
געשפּרעך : טיסאָ : „וועלכע אויסוועטיגע מאכט
האט דיעזעס מיליטערישע געהיימניס אבגעקייפֿט?"
— גענעראל : „„ענטשולדיגען עקסצעללענץ, איך
דארף דאס ניכט זאגען, עס איזט איין אמטס-גע-
היימניס."" — נון ערווידערטע העררר סעלל : „וויא?
פֿאָר איינעם מיניסטער-פּרעזידענטען האבען זיא
איוך נאָך איין אמטס-געהיימניס?" — גענעראל :
„„איך ביטטע נאָכמאלס אום ענטשולדיגונג, איין
גענעראל קעננט נור דען בעפֿעהל זיינעס אָבערס-
טען קריעגס-העררן — אונד זיינע מאיעסטעט דער
קאיזער האט מיר צו שווייגען בעפֿאָהלען."" — —
טיסאָ : „גאנץ ריכטיג! דער העררר גענעראל האט
פֿאָללקאָממען רעכט. אין מיליטערישען אנגעלע-
גענהייטען האבע איך ניכטס צו בעפֿעהלען. דער
העררר גענעראל האלט זיך אן דאס וואָרט זיינער
מאיעסטעט — אונד זאָ זאָלל עס איוך זיין." העררר
טיסאָ שפּראך נון הערויף פֿאָן גלייכגילטיגען אנ-
געלעגענהייטען אונד זאגטע הערויף שנעלל :
„אבער דיעזער ניעדערטרעכטיגע אָפֿפֿיציער מוס
דאָך וואָהל פֿיעל געלד פֿיר דאס פֿערקייפֿטע גע-
היימניס ערהאלטען האבען!" — גענעראל : „„איך
גלויבּ׳ס איוך! פֿיר איינען זאָלכען שולדענ-מאכענדען
שטאבס-אָפֿפֿיציער איזט דאס ווירקליך איינע גראָ-
סע סוממע!"" — נון פֿראגטע טיסאָ שנעלל : „וויא
פֿיעל בייספּיעלסווייזע?" — אונד דער גענעראל אנט-
וואָרטעט: „„15000 מארק!"" — נון ענטשטאנד
איין געלעכטער פֿאָן זייטע דעם העררן סעלל. —
יעטצט וואוסטע מאן ערסט, ווער דאס געהיימניס
אבקייפֿטע ; דענן ווער צאהלט מיט מ א ר ק? דאָך
קיין אנדערער אלס דייטשלאנד! דער גענעראל
שטאנד וויא פֿערבליפֿפֿט, ער שעמטע זיך, דאס ער
טראָטץ דעם בעפֿעהלעס זיינער מאיעסטעט דאס
אמטס-געהיימניס דאָך פֿערראטהען האט.

*) (ד י א י י ד י ש ע ן ס אָ ל ד א ט ע ן)
אין דער געמיינזאמען ארמעע אונד אין דער האָנ-
וועדשאפֿט ווערדען וועהרענד דער דויער דער
גאנצען פּסח-פֿייערטאגע פֿאָם דיענסטע ענטהאָבען.
זיא האָנגען זיך איבערדיעס אויסערהאלב דער
קאסערנע פֿערקאָסטיגען, דאמיט זיא קיין חמץ גע-
ניעסען מיססען. וויא זייט איינער רייהע פֿאָן יאה-
רען, וואורדע דיעס איוך היער דורך דיא יידיש-
אָרטה׳ דורכפֿיהרונגס-קאָממיססיאָן ערווירקט. וויא
וויר פֿערנעהמען, ווירד׳ס איוך געשטאטטעט ווער-
דען, דאס מאן דען יידישען שטרעפֿלינגען וועה-
רענד דער פֿייער-טאגע „פּסח-קאָסט" פֿעראברייכען
דירפֿע.

*) (ד א ס ר א ב ב י נ ע ר - ס ע מ י נ א ר)
ווירד אין אללער שטיללע דאָך פֿאָרטגעבויט. לענג-
סטענס ביז צום הערבסטע זאָלל דאסזעלבע פֿיכם
אונד פֿערטיג דאשטעהען. אים לייפֿע דיעזעס מאָ-
נאטס פֿאנדען דענן איוך וועגען דער ארבייטען, דיא
צור וואססער-לייטונג, צור גאז-לייטונג אונד צור
ליפֿט-הייצונג נאָטהיג זינד, אָפֿפֿערט-פֿערהאנדלונ-
גען שטאטט. אים פֿאָראנשלאגע וואורדען דיא
אויסגאבען פֿיר דיא וואססער-לייטונגס-ארבייטען
מיט 2200 גילדען, פֿיר דיא גאז-לייטונגס-ארבייטען
מיט 2600 גילדען, אונד פֿיר דיא ליפֿט-הייצונגס-
ארבייטען מיט 16,700 גילדען בערעכנעט. אם 16.
מערץ וואורדען דיא אָפֿפֿערטע פֿערהאנדעלט, דא
ערקלערטע יעדאָך איינער דער מיט-קאָנקורירענ-
דען, ער האבע גאר ניכט געוואוסט, דאס איוך דיא
ליפֿט-הייצונגס-ארבייטען אויסגעשריעבען זינד,
וועסהאלב ער זיך נור אום דיא וואססער-לייטונגס-
אונד אום דיא גאז-לייטונגס-ארבייטען בעווערבען
קאָננטע. עס וואורדען דיא שלום-פֿערהאנדלונגען
אין פֿאָלגע דעססען פֿיר דען 30. מערץ פֿערשאָ-
בען. אם ערוועהנטען טאגע טראט דאס סעמינאר-
בויא-קאָמיטע צוזאממען, אום איבער דיא איינגע-
לויפֿענען אָפֿפֿערטע ענדגילטיג בעשלוס צו פֿאססען.
אן דיעזען פֿערהאנדלונגען נאהמען איוך דער
שטאאטס-סעקרעטער ט אָ נ א ר כ י אונד דער
סעקציאָנס-שעף קארל ס א ס טהייל. דיא בע-
דינגונגען אין דען איינגעלויפֿענען אָפֿפֿערטען וואָ-
רען יעדאָך ניכט אנגעהמבאר. איוף דען ראטה
טאָנארקי׳ס וואורדע דאהער בעשלאָססען, דיעזע
ארבייטען נאָך איינמאל אָפֿפֿענטליך אויסצושריי-
בען. וויא עס שיינט, ווירד דאס סעמינאר אין רייכ-
ליכסטער ווייזע מיט אללעם נאָטהיגען אונד אונ-
נאָטהיגען אויסגעשטאטטעט. דער שול-פֿאָנד ניכט
יא גענוג געלד הער. דאס דיא ארמען פֿאָלהס-
שולען אויס מאנגעל אן אונטערשטיטצונג צו גרונדע
געהען, דארום שיינט מאן זיך וועניג צו קיממערן.

*) (א י י ן ז ע ל ט ע נ ע ר פֿ אָ ר פֿ א ל ל.)
אונטער דיעזער איבּערשריפֿט בראכטען וויר אין נו׳
38 איינע אינטערעסאנטע געשיכטע, צו וועלכער
וויר נון איינע נאָך אינטערעסאנטערע פֿאָרטזעטצונג
נאכטראגען מיססען. העררר רייכענבערגער, וועל-
זיך פֿאָן פֿרויא קרויס געשיעדען האט — אונד נון
זיינע ערסטע פֿרויא צוריקהייראטען וויללל, פֿינדעט
צו זיינעם ערשטוינען איין גאנץ נייעס הינדער-
ניס, וועלכעס זיינע וויעדער-פֿערעהליכונג מיט זיי-
נער ערסטען פֿרויא צור אונמאָגליכקייט מאכט.
העררר רייכענבערגער געהאָרט נעמליך איוך צו דענ-
יעניגען אויפֿגעקלערטען, וועלכע דען היעזיגען שאָ-
נען כאָר-טעמפּעל שאָן יאהרע לאנגע ניכט בעזו-
כען. ניכט עטווא דאהער, וויל מאן וועגען דעם
„פּסק בית דין" דען כאָר-טעמפּעל ניכט בעטרע-
טען דארף, זאָנדערן גאנץ איינפֿאך דאהער, וויל
ער גאר קיינען טעמפּעל בעזוכט. אויס דיעזעם
גרונדע וואר ער שאָן לאנגע ניכט ביים „דוכנן" אונד
האט פֿערגעססען, דאס ער, טראָטצדעם ער רייכענ-
בערגער הייסט, דאָך איוך איין כהן איזט. אלס ער
נון ביים היעזיגען ראבבינאט זיינע וויעדער-
פֿערעהעליכונג מיט זיינער ערסט געשיעדענען
פֿרויא אנצייגטע, ערא׳ינגערטע מאן איהן ערסט,
דאס ער איין כהן זייא, וועלכער איינע גרושה אונ-
טער גאר קיינען אומשטענדען הייראטען דארף.
— מאן קאנן זיך נון דיא פֿערצווייפֿלונג דעם העררן
רייכענבערגער דענקען ; אבער פֿיר איינען זאָלכען
„אייפֿגעקלערטען" איזט עס איין גליק, דאס אין וויען
איינע „ציוויל-עהע" עקסיסטירט.

*) (א י ן א ו נ ז ע ר ע ן ש ו ו ע ר ע ן צ י י ט ע ן.) וויא אויס גראָסוואַרדיין בעריכטעט
ווירד, פֿאנד דאָרט דיעזער טאגע צו עהרען דעם
פּרעדיגערס ראָזענבערג איינע אונטערהאלטונג
שטאטט, וועלכע נאטירליך גוט גענעססען אונד גוט
געטרונקען וואורדע. אלס דיא געזעללשאפֿט רעכט
לוסטיג וואר, שפּראך דער פּרעדיגער זיין בעדוי-
ערן דאריבער אויס, דאס דיא פֿאָרטשריטטס-גע-
מיינדע צו גראָסוואַרדיין נאָך איממער קיינען שאָ-

פֿאָללּיעטאָן.

דאס שיקזאל איינעס מענשען.

(18-טע פֿאָרטזעטצונג.)

אונזערע לעזער ווערדען נון ניכט מעהר אין צווייפֿעל
דאריבער זיין, דאס דיא ביידען בענלייטער דעם פֿרייליינס
אָרבאָנגע ניעמאנד אנדערע זייען, אלס אונזערע אלטען בע-
קאנגטען יהודא טוראָ אונד רעצין סעפֿערד. דיעזע האטטען
נאָך דער אברייזע איהרער געליעבטען, איהרע נעשעפֿטע
מיט דעם גראָסטען אייפֿער, מיט דער גראָסטען פּינקטליכ-
קייט בעזאָרגט, אונד ווארען באלד דיא אנגעזעהענסטען קויפֿ-
לייטע אין נעוו-אָרלעאנס. איוך דער שטאטטהאלטער האט-
טע זיא ליעבגעוואָננען, אלס ער ערפֿוהר, דאס זיא דעם
שטרייטע אים באלל-זאאלע דורך איהר זיכערעס אויפֿטרעטען
איין ענדע געמאכט אונד זיינען זאָהן דאדורך גערעטטעט
האבען. סעפֿערד וואר באלד ניכט מעהר אים שטאנדע, דיא
טענליך וואכסענדע געשעפֿטס-לאסט אלליין צו טראגען
אונד מוסטע זיך איינען זיינער יינגערן ברידער אלס געהיל-
פֿען קאָממען לאססען. טוראָ אבער בעוועלטיגטע דיא טעג-
ליך צונעהמענדע ארבייט גאנץ אלליין, אונד וועגן סעפֿערד
דאריבער זיינע פֿערוואונדערונג אויסשפּראך, זאָ זאגטע
יהודה לעכעלנד : „דוא דארפֿסט מיר דעסוועגען קיינע בע-
זאָנדערע געשיקליכקייט צושרייבען. אים קאמפּפֿע ער-
פּראָבט זיך דיא קראפֿט, אונד ביזהער וואר דאס לעבען מיי-
נער גלויבענסברידער איין פֿאָרטוועהרענדער קאמפּף. דארום
איזט דיא יודענשולע דורכאויס ניכט צו פֿעראכטען אונד
מאנכער ניכט-יודע וועהרע גליקליך, ווענן ער זיא דורכגע-
מאכט העטטע."

דיא פֿיינדשאפֿט דעס שטאטטהאלטערס זאָללטע
זיך אונזערן פֿריינדען באלד נעצליך ערווייזען.

טראָטצדעם טוראָ אונד סעפֿערד שאָן מעהרערע מאָ-
נאטע אין נעוו-אָרלעאנס ווארען, זאָ האטטע זיא נאָך ניע-
מאנד אין איינער קירכע געזעהען, וואס אין דער שטרענג
קאטהאָלישען שטאדט עטוואס אונגעהאָרטעס וואר. — מאן
שפּיאָנירטע אונזערע פֿריינדע אויס אונד ערפֿוהר, וואס וויר
שאָן לענגסט וויססען, דאס דער איינע איין „פּורישאנער"
אונד דער אנדערע איין יודע זייא. אלס דער בישאָף פֿאָן
לואיזיאנא דיעס ערפֿוהר, וואר ער אויסער זיך פֿאָר וואוטה,
דאס אין זיינעם גייסטליכען בעצירק איין קעטצער אונד
זאָגאר איין יודע וואָהנע. ער ליעס ביידע פֿאָר זיך לאדען.
פֿערוואונדערט בעטראכטעטע ער זיא.

אויסער נעגערן אונד אינדיאנערן ווארען נאָך קיינע
מענשען אין זיינע נעהע געקאָממען, דיא ניכט דער קאט-
האָלישען רעליגיאָן אנגעהאָרטען. בעזאָנדערס אונזערן טוראָ
פֿאססטע ער שארף אינ׳ס אויגע, דענן ער האטטע נאָך ניע
איינען יודען געזעהען, אונד האטטע זיך פֿאָן דיעזען אללער-
לייא פֿאָרשטעללונגען געמאכט. מיט זאָלכען געוואָהנליכען
מענשען גלויבטע דער בישאָף באלד פֿערטיג צו זיין. ער
לאָבטע זיא איבער איהר גוטעס פֿערהאלטען אונד איהרע
עהרליכקייט אים האנדעל, אונד דריקטע זיין ערשטוינען דא-
ריבער אויס, דאס זאָלכע לייטע טוגענדהאפֿט זינד, וועלכע
זיך ניכט צום קאטהאָלישען גלויבען בעקעננען. אונד אינ-
דעם ער איהנען זיינע רעליגיאָן ריהמטע, פֿאָדערטע ער זיא
איוף, קאטהאָליש צו ווערדען.

סעפֿערד אונד טוראָ דאנקטען פֿיר דיא אייסערונג
זיינער צופֿריעדענהייט אונד ערזוכטען איהן, זיא בייא איה-
רעם רעליגיאָן בעקעננטניסע צו לאססען, דא זיא זיך
גאנץ וואָהל דאבייא בעפֿינדען. דער בישאָף אבער זאגטע
קורץ: „איהר ווערדעט קאטהאָליש אָדער איהר מיססעט
דאס לאנד פֿערלאססען. איך גלויבע, דאס איהר זאָ קלוג
זיין ווערדעט, ליעבער איבערצוטרעטען, אלס אויסגעוויעזען
צו ווערדען. בעזאָנדערס ערווארטע איך דאס פֿאָן דיר, יונ-
גער טוראָ, דער דוא אָהנעהין דיא נעזעטצע דיינער רעליגיאָן
היער ניכט ערפֿיללען קאננסט אונד זאָמיט ווידער קאטהאָ-
ליק נאָך יודע ביזט. איוך זינד יא דיינע גלויבענס-ברידער
דאפֿיר בעקאנגט, דאס איהנען דער געלד-געווינן איבער
אללעם געהט, אונד צו דיעזעם האסט דוא היער דיא בעס-
טען אויסזיכטען."

טוראָ וואר איבער דיעזע באָזהאפֿטע אונד שפּאָט-
טענדע בעמערקונג זעהר ערצירנט, אונד ער פֿראגטע שפּאָט-
טיש : „האבען אייערע בישאָפֿליכען גנאדען דיעזע מיינונג
פֿאָן מיינען גלויבענס-ברידערן אויס דער וועלט-געשיכטע
ענטנאָממען? איך צווייפֿלע דאראן אונד וויללל איהנען דיא
אונריכטיגקייט איהרער בעהויפּטונג בעווייזען. אים פֿריה-
יאהרע 1492 שטעללטען דיא רעגענטען פֿאָן שפּאניען פֿער-
דינאנד אונד איזאבעללא זעממטליכען יודען איהרעס לאנ-
דעס דיעזעלבע וואהל, וויא זיא מיר יעטצט געשטעללט
וואורדע. פֿיער מאָנאטע שפּעטער צאָגען אויס דעם לאנדע,
דעם זיא מיט אללער ליעבע צוגעטהאן ווארען, 800,000
זעעלען, מעננער אונד פֿרויען, גרייזע אונד קינדער, אָהנע צו
וויססען, וואָ זיא וויעדער איינע היימאטה פֿינדען ווערדען.
זיא פֿערליעסען איהרע הייזער אונד גערטען, איהרע וויינ-
בערגע אונד פֿעלדער, זיא גאבען איהרע פֿרייהייט, יא זעלבסט
איהר לעבען הין, אום איהרעם גלויבען טרייא צו בלייבען.